

AİLE VE ÇOCUK DOSTU TATİL: GÜNCEL VE GELİŞMEKTE OLAN ARAŞTIRMA GÜNDEMLERİ

Bodil Stilling Blichfeldt¹

GİRİŞ VE AMAÇ

Turizm araştırması, turistlerin erilleşmiş, bireyselleştirilmiş ve ,egzotik' temsilleri nedeniyle eleştirilmiştir (Larsen, 2008; Obrador, 2012; Schänzel, 2010). Turizm araştırmalarını nötr hale getirmek, yeniden sosyalleştirmek ve egzotik halden çıkarmak için, ,sosyal dönüşüm' birçok turizm araştırmacısının araştırma merkezine aile ve akrabalığı yerleştirmesini sağlamıştır. Sonuç olarak, son 10 yılda, tatillerde ailelerin ,aile' ve ,yoğun sosyal' uygulamalarına ilişkin teori olgunlaşmıştır. Bu durum tatil yaparken gündelik yaşamdaki rollerini, sorumluluklarını ve ilişkilerini yanlarında getiren aileler üzerine çalışmak için teorik bir çerçeve sunmuştur. Bununla birlikte, turizm araştırmadaki sosyal dönüşüm, çekirdek aileyi aile turizmi araştırmalarının merkezine yerleştiren teorik bir çerçevenin gelişmesine yol açarken, aile kompozisyonları ve çekirdeğin dışındaki aile üyeleri göz ardı edilmiştir. Bu, Kennedy-Eden ve Gretzel'in (2016: 13) modern aile tatillerinin ,aile meclisleri' ve herkesin veya bazı aile üyelerinin bir kombinasyonu olarak daha iyi tanımlanabilmesine rağmen ,turizm literatürünün aile tatillerinin bir karı koca ekibi ve belki de diğer aile üyelerinin dahil olduğunu hala büyük ölçüde varsaydığını' ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, Schänzel ve Carr (2016, s. 1), aile turizmi araştırmacılarını, ,ailelerin daha geniş bir çeşitliliğini tanıma eğiliminin belirgin olduğunu' kabul ederek, daha çeşitli, muhtemelen uzmanlaşmış, araştırma konularını incelemeye çağırılmaktadır.

Konuşmanın amacı, Batılılaştırılmış fazla sosyalite söylemlerinin, aile birlikteliğinin, kaliteli zamanın ve çocukların sosyalleşmesinin aile tatilleriyle ilgili araştırmaları nasıl yürüttüğünü vurgulayarak, çocuk dostu tu-

¹ Doç. Dr., Güney Danimarka Üniversitesi, Tasarım ve İletişim Bölümü

rizm ve aile tatilleriyle ilgili bir dizi çalışmanın sonuçlarını sunmak, tartışmak ve sentezlemektir. Konuşma ayrıca, şu anda, turizm çalışmalarındaki sosyal dönüşüm ve aile tatillerinin mevcut kuramları tarafından yeterince ele alınmayan gündemleri araştırmaya işaret etmektedir. Bu nedenle, söz konusu konuşma, son yirmi yıl boyunca yapılan bazı önemli teorikleşme gelişmelerinin sunumuyla aile turizmi araştırmasının olumlu yönlerine ve hem turizm endüstrisi hem de turistler için faydalı olacak aile tatili çalışmaları için güçlü bir teorik çerçeve oluşturma arayışı içinde gelecekte ele alınacak konuların kapsamını genişletme ihtiyacına işaret etmektedir. Bunu yaparken, çocukların rolleri ve özellikle seslerinin susturulması, hem aile turizminde hem de çocuk dostu turizmde kilit aktörler olarak onların daha iyi anlaşılmasını sağlayan bir araştırma çağrısı vurgulanmıştır.

Aile Tatilleri Araştırması Üzerine İlk Düşünceler

Aile turizmi araştırması ,yeni' değildir ve turizm araştırmalarındaki sosyal dönüşümden çok önce, çok çeşitli araştırma disiplinleri ve geleneklerinden birçok araştırmacı aile turizmine ilgi duymaktadır. Bununla birlikte, bu araştırmanın çoğu geleneksel tüketici karar verme kuramı ve tüketici davranış kuramları üzerine temellenmiş kuramlar olarak, tatil - karar verme teorisi olarak etiketlenebilir. Tüketici davranışlarından ve pazarlama geçmişinden turizm araştırmalarına geldiğinde, ,Güzel Tatil' (Blichfeldt, 2006) ve ,Tatil Alışkanlıkları' (Blichfeldt, 2007) çalışmaları aile tatillerinde yaptığım ilk çalışmalardır; araştırma kariyerimin bu aşamasında, çocukların aile tatilleri rolleri hakkındaki bulguların bu keşif araştırmalarının en önemli sonucu olacağına farkında değildim. Her iki araştırma parçası da tatil karar verme teorisinin geleneksel tüketici karar verme teorisinin eleştirel olmayan bir şekilde uyarlanmasıyla - yüksek katılımı tatil kararı - verme durumu; turistlerin bilgi arayan ve rasyonel tüketici olarak görülmesi ve tatillerin, insanların gri ve donuk yaşamları boyunca yıllık ilginç bir olay olarak tasvir edilmesiyle duyulan endişe ve temel bir rahatsızlıkla ortaya çıkmıştır.

Benim için ,Güzel Tatil' çalışmasının başlangıcı, çoğu turizm çalışmalarında turist motivasyonlarının sanki durgun, durağan ve insanların yaşamları boyunca yaşadıkları değişimlerden bağımsızmış gibi ele alınmasıdır. Çalışmanın temelinde yatan fikir, insanların günlük yaşam koşulları ve içeriği yaşamları boyunca değiştiğinden, seyahat motivasyonları ve tatil deneyimleriyle ilgili isteklerinin de değişeceğidir.

Açıkçası, bu noktada, insanların yaşamlarında aile yaşam döngüsü (FLC) teorisi hakkında çok şey zaten biliniyordu ve diğer gelişim teorileri, çoğu insanın hayatını karakterize eden dönemler arasındaki aşamaları ve geçişleri kavramsallaştırmıştır. FLC, genellikle en küçük çocuğun yaşı ile birlikte, hane halkı reisinin yaşı, medeni durumu ve istihdam durumu ile de tanımlanan çok değişkenli birkavramdır.

Tüm gelişim modellerinde olduğu gibi, FLC, - FLC ailesel evrelerinde - bireylerin farklı gelişimsel aşamalardan geçtiğini öne sürmektedir. Seyahat kariyeri merdiveni teorisini genişleterek (seyahate evrimsel bir bakış açısı uygular ve daha deneyimli gezginlerin daha yüksekte olduklarını, daha yüksek olanların Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine eşdeğer olarak merdivende yukarı çıktıklarını öne sürer) insanların yaşam koşullarına ve/veya şimdiye kadarki seyahat deneyimlerine göre değişen seyahat motivasyon durumlarına yansıyan seyahat kariyeri geliştirdiklerini ifade etmektedir. Ancak bu gelişimin, zamanla artan bir şekilde bir merdiven formu gibi adım adım bir ilerleme şeklinde olması şart değildir.

Niteliksel ,Güzel Tatil' çalışması, insanların tatilleri sırasında istekli oldukları deneyimleri derinden etkileyen günlük hayatlarında (ve özellikle aile yaşam döngüsündeki aşamaları) farklı yollar önermiştir. Daha da önemlisi, bilgi verenlerin seyahat kariyerlerine ilişkin hesapları, yaşamları boyunca farklı zamanlarda diledikleri deneyim türünden oldukça haberdar olduklarını iddia etmiştir. Bu nedenle, bilgi vericiler, geniş yelpazedeki tatil yelpazesinin ,deneyimlerin repertuarı' olarak nitelendirildiğinin çok farkındaydılar. Özellikle ilginç bulgular: (a) gençlerin, çocukken ailevi rollerinden aktif olarak ayrılmalarının, çekirdek aile ile birlikte seyahat etme, akranlarıyla birlikte seyahat etme de dâhil olmak üzere çekiciliğin artmasıyla kendini daha az göstermesidir; (b) bebeklerin ve tatillerin "eşleşmediğini", birçok çiftin çocuk sahibi oldukları zaman yeni tatil türlerini daha az talep etmeleri (c) çocuklar büyüdüklerinde ebeveynleri, tatilleri çocuklarına değerli deneyimler ve anılar (ve çocuklar büyüdükçe daha muhteşem deneyimler) vererek ,iyi ebeveynlik' yapma fırsatı olarak görmektedirler.

Aynı kalıplar, ,Tatillerin Alışkanlığı' (2007) çalışmasında ortaya çıkmıştır. Bu durum, tatil öncesi karar verme süreçlerini kapsamlı bir problem çözme olarak tanımlamanın çok basit olduğunu göstermiştir. Bu çalışma, araştırma katılımcıları arasında üç tatil karar verme modelini ortaya koymuştur. Birincisi, tatilleri evden uzakta bir şekilde yaşamlarının merkezi

olarak gören insanların karar verme süreçleri genellikle ,alışılmış' hale gelmiştir. İkincisi, tatilleri daha az önemli gören insanlar için geçici, düşük katılımlı karar verme süreçleri veya sadece ,aile tatillerinde etiketleme' olarak görülür. Üçüncüsü, yakın zamanda yeni tatil türlerine başlamış olan insanlar, kapsamlı problem çözen kişilerdir ve kurumsallaşma ve alışkanlığın birçok tatil karar verme sürecini karakterize ettiğini öne sürmektedirler. Bu iki çalışmanın ana katkısı, Batılılaşmış bağlamda, çoğu zaman o kadar ayrılmaz olmak ve insanların hayatlarında hafife alınan kısımlar olan tatillerin çoğu zaman "imtiyaz değil de hak olarak" tanımlanmasından dolayı tatil için karar vermenin alışkanlık haline gelmesi ve kurumsallaşmış olmasıdır. Bununla birlikte, yaşamın farklı noktalarında insanlar seyahat düzenlerini değiştirir ve yeni tatil türleri ararlar. Çocukların aile birimine girmesi ve büyüdükçe ihtiyaçlarının değişmesi, çocuklarının yaşları, yetkinlikleri, ihtiyaçları, becerileri ve istekleri göz önüne alındığında mümkün olan en iyi tatilleri geçirmelerini isteyen ebeveynler için seyahat modellerinde geçişlere neden olmaktadır. Buna göre, bu iki çalışma çocuk dostu bir tatilin küçük yaşta çocuğa, daha büyük yaşta çocuğa veya gençlere sahip ebeveynler için tamamen farklı anlamlara geldiğini ortaya koymaktadır.

Çocukların Konuşmasına İzin Vermek - Ya da en azından genç - çocukların konuşmasına

İçinde olduğumuz binyılda, aile tatilleri üzerine yapılan araştırmalar, ebeveynlerin araştırmacıların sadece kendi ihtiyaçları, istekleri ve arzuları ile ilgili değil, aynı zamanda çocukların ihtiyaçlarını, düşüncelerini, duygularını, isteklerini ve arzularını anlamak istediklerinde de güvenilir cevap verenler olarak nitelendirildiği varsayımına dayanmaktaydı. Örnek olarak, Nickerson ve Jurowski (2001: 20), seyahat ve turizm literatüründe çocukların sesini doğrudan içeren tek bir çalışmayı tanımlayarak (Cullingford'un 1995 yılındaki araştırması), ,turizm için çocukların tercihlerini inceleyen çok az sayıda çalışma olduğu' sonucuna varmışlardır. Bu eksiklikleri gidermek için 2009 yılında 89 Danimarkalı genç çocuk ile nitel görüşmeler içeren bir projeye katıldım. Çalışma, çocukların turizm araştırmalarında dinlenmesini sağlamayı amaçlamıştır; görüşülenlerden birinin (9 yaşındaki Mathilde)'nin söylediği gibi:

,Bence çocukları dinlemelisiniz. Onlar her zaman soru sorulan yetişkinlerdir.'

Bu noktada, araştırmalar, çocukların aile tatiline karar vermeyi etkilemelerine rağmen, bunu çok dolaylı olarak yaptıklarını ve rollerinin daha pasif olarak, belki tatile gitme konusunda olacağı, fakat karar verme süreçlerine doğrudan dahil olmadıkları ve nihayetinde, ebeveynlerinin verdiği her türlü kararı kabul edeceklerini ortaya koymuştur. Aynı zamanda, pazarlama araştırmacıları, çocukluk ile gençlik yılları arasındaki çocuklara (8 ile 12 yaşları arası) yoğun ilgi göstermeye başlamıştır. Bu nedenle, bu çocuklar üzerine araştırma yapma seçeneği, hem pazarlama sektörünün ,çocuk-geçen arası pazar bölümüne" (veya buluşuna) ilgi göstermesinden ve bu yaş grubunun daha küçük çocuklardan daha yeterli ve erişilebilir araştırma katılımcıları olmasının pragmatik ve ahlaki düşüncelerinden ilham almıştır.

Blichfeldt ve diğ. (2010, 2011a) yaptıkları çalışmada çocukların tüketici haklarına sahip olduğunu; çok deneyimli turistler olduğunu; ön tatil karar verme süreçlerinde çok aktif ve varış yeri seçimi ve çeşitli faaliyetlerin yapılması, hangi restoranda yemek yenmesi gerektiği ve tatil sırasında tüm aile üyelerinin ihtiyaç ve isteklerinin nasıl dengelenmesi gerektiği konularında söz sahibi olduklarını (olmak istediklerini) öne sürmüştür. Bununla birlikte, bu çalışmanın en önemli sonucu, çocukların görüşmecisi rolü üstlenebilmeleriydi ve bu rolde, tatillerde, mevcut araştırmalarda ileri sürüldenden çok daha ,olgun' olduklarıdır. 8-12 yaş arasındaki birkaç katılımcının ifadeleri aşağıdaki gibidir:

„Biraz dırdır ederim, ama kabullenebilirim. Tatile gitmenin büyük bir şey olduğunu düşünüyorum ve hiç olmamasından iyidir. Her zaman istediğin gibi olmaz '.

„Diğerleri de bazı şeylere karar vermeli... Sadece küçükler değil büyükler de şımartılmalı".

„Tatildeyken gerçekten ailem ve kardeşlerimle zaman geçirmeyi tercih ederim. Tatildeyken gerçekten ailenizle zaman geçirmek istiyorsunuz '.

*„Sanki arkadaşlarımı *tatildeyken+ aramıyorum, çünkü o sırada stresli hayatıma dair hiçbir şey yapmak istemiyorum. Tatiller kendi kendinizle ve ailenizle olmakla ilgilidir '.*

Çocuk Dostu Turizm: Özgür Olmak İçin Güvenli Olmak

Yukarıda bahsi geçen çalışma sadece 8-12 yaş arasındaki çocuklara ses vermekte, bu nedenle turizm araştırmalarında daha küçük çocukların sessizliğine katkıda bulunmaktadır. Küçük çocukların ve çocuk dostu tu-

rizmin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmak amacıyla, Mikkelsen ve Blichfeldt, güvenliği ve çocuk dostu olduğu bilinen bir tatil türü hakkında dört yıllık bir araştırma projesi yürütmüştür; örneğin Kuzey Avrupa'daki karavan alanlarında karavanla kalmak (Danimarka örneği). Bu çalışmanın temelinde, Mikkelsen ve Blichfeldt (2015), 'iyi vakit geçiren çocukların' karavan tatilinin daha sıradan bir tatil türü bağlamında ne anlama geldiğini tartışmıştır. Makalede, tatillerini 5 farklı Danimarka karavan alanında geçiren 437 kişi ile 210 nitel, yerinde görüşme yapılmıştır.

Çalışma, 'aile zamanı' ve çocukların 'kendi zamanlarının', sosyal kimliklerin (aile zamanıyla takip edilen) ve daha fazla bireysel ilgilerin (kendi zamanlarıyla takip edilen) dengelenmesine izin veren birbirine bağlı başlıklar olduğuna işaret etmektedir. Mevcut teoriye kıyasla, karavan tatili yetişkinler için daha fazla 'kendi zamanına' ve 'eş zamanına' izin veriyor gibi görünmektedir, çünkü çocuklar 'kendi zamanları' için olağanüstü fırsatlara sahiptir. Bununla birlikte araştırma, bütün aile bireylerinin katıldığı aile birlikteliği ve aşırı sosyalleşme arasındaki nadir olan "çocukların saatlerce görülmediği" anlarda gerçek, kaliteli aile zamanının en iyi şekilde gerçekleştiğini ileri sürmektedir.

Bu araştırmanın en önemli katkısı, araştırmaya katılanlar tarafından çocukların bağımsız olmalarını ve kendi başlarına bir şeyler yapmaları için yer ve fırsat sağlayan karavan alanlarının "güvenli" ve yetişkinliğe katılımın öncüsü yerler olarak görülmesidir (Matthews, 1992: 37). Çocuklar beş karavan sahasında, belirlenmiş oyun alanlarında (ör. Salıncak setleri, atlama yastıkları, kaydıraklar vb. ile bağlı oyun alanları) oynayacak, fakat daha büyük çocuklar çalılık, 'sokaklar' ve genellikle site gibi belirlenmiş alanlarda oynayacaktır. Daha büyük çocuklar binanın içinde bisikletle, çocuk motosikletiyle veya yaya olarak serbestçe dolaşacaklar ya da örneğin, bütün öğleden sonrasını çalılıklar arasında ilkel bir ağaç kulübesi inşa etmek için harcayacaklardır. Bu karavan sahaslarındaki eylemlerin ve uygulamaların ardındaki söylem 'çocuklar için özgürlük' tür. Örnek olarak, bir araştırma katılımcısı çocuğunun hiç bir yabancı dili anlamadan farklı milletlerden çocuklarla başında biri olmadan oyuna katıldığını gururla anlatmıştır. İlginç olan, karavan alanları başlı başına 'güvenli yerler' değildir. Çocukların aktif bir şekilde özgürlüklerini ifade ettiği yerlerdir ve böylece güvenli hale gelmiştir. Bu durumu 32 yaşındaki iki çocuk annesi şu şekilde ifade etmiştir:

,Bu, çocuklar için dışarı çıkıp diğer çocukları tanımının harika bir yolu. Sadece oyun alanına koşuyorlar ve oynayacak tonlarca çocuk buluyorlar. Böylece onlar özgür oluyorlar ve ebeveynler dinlenebiliyor-bir gözleri onların üzerinde olarak. Bir ebeveyn olarak kendinizi güvende hissedersiniz. Sadece onun güvende olduğunu hissediyorum ve bir şey olursa, çadıra geri döneceklerdir. Böylece gidip oynarlar ve sonra geri dönerler. Bu serbest. Ama ağlayan bir çocuk görürseniz, onunla ilgiliniyorsunuz, ağlayan bir çocuğu görmezden gelmiyorsunuz. Bu çok hoş ve güvenli bir ortam '.

Bu anne tarafından örneklendirildiği gibi, araştırma katılımcıları ,çocukları saatlerce görmemiş olmak" tan dolayı (yaşa bağlı olarak) çok fazla endişe duymaz, suçluluk duymaz veya korkmazlar (yaşa bağlı olarak) - fakat diğer tatil ortamlarında veya durumlarda böyle hissetmeyeceklerdi. Çocukların ebeveynler dışındaki zamanlarının organize edilme, denetlenme ve yapılandırılma eğiliminde olduğu (tatil yerindeki çocuk kulüpleri gibi) diğer tatillere kıyasla, çocukların karavan alanlarındaki kendi zamanları denetlenemez ve organize edilemez, çünkü yetişkinler bu karavan alanlarını çocukların özgürce yaşayabilecekleri ve deneyimleyebilecekleri güvenli yerler olarak tanımlamış ve yapılandırmıştır.

Değişen Aile - Geniş ve Çekirdek Olmayan Ailelerin Durumu

2018 yılına gelindiğinde, aile turizmi ve turizm araştırmalarındaki sosyal dönüşüm birçok turizm araştırmacısını araştırmalarının merkezine aile ve akrabalığı koymaları konusunda cesaretlendirmiştir. Sonuç olarak, son yıllarda ailelerin tatilde ,aile olmayı' ve ,yoğun sosyallikleri' nasıl yaşadığı teorisi olgunlaştı, bu da aile içi günlük yaşam rollerini, sorumluluklarını ve ilişkilerini incelemek için giderek daha sağlam bir teorik çerçeveye işaret etmektedir. Turizm araştırmalarındaki sosyal dönüşüm, çekirdek aileyi aile turizmi araştırmalarının merkezine yerleştiren teorik bir çerçevenin geliştirilmesine yol açarken, çekirdeğin dışındaki aile üyeleri de susturuldu. Torunlarıyla sık sık ya da bazen tatil yapan dedelerle yapılan 81 niteliksel yerinde görüşme yapan Mikkelsen ve Blichfeldt (2015), büyükbaba ve torunların ortak tatillerde aile olmak için ne yaptığını araştırdılar. Büyükbaba, büyükanne ve torunun birlikte tatilleri, çekirdek aile tatillerine birkaç şekilde benzese de, önemli farklılıklar tespit edilmiştir. Buradaki önemli farklar; bu tatillerin büyükbabaların ve torunların evde kolayca yapamayacakları şekilde etkileşime girmelerini sağlaması, dedeler için çocuklarına yardım ve

destek aracı olması, dede ve torunların bir arada ve ayrı olmalarına izin vermesi, çağdaş ailelerin nesiller boyunca aile olmalarının çok önemli olması, dede ve torunların nasıl aile olduklarına ve çocuk dostu bir neslin nesiller arası sosyalleşmede nasıl bir anlamı olduğunu gösteren önemli bir unsurdur.

Sadece yirmi yıl önce yapılan turizm çalışmaları bazı aile üyelerini (büyükanne ve büyükbabalar gibi) görmezden gelmekle kalmadı, daha da önemlisi çekirdek olmayan aileleri susturmuştur. Aynı zamanlarda, Clift ve Forrest (1999, 2000), gezginlerin cinsiyet ve cinselliklerinin araştırılmamış olmasına dikkat çekmiştir. Yine 2006'da Waitt ve Markwell (2006), turizm literatüründe bir "eşcinsel boşluğun" olduğunu savunmuştur. Clift ve Forrest (1999), turizm araştırma gündemine eşcinselleri dâhil etmek için ilk adımı atarak; örneğin, bazı eşcinsel turistlerin tatillerde eşcinsel sosyal yaşamı aramaları ve tanınmış eşcinsel yerleri ziyaret etmeleri muhtemelken (Ibiza, Büyük Kanarya ve Mikonos), diğerlerinin eşcinsel olmayan yerleri ziyaret etmelerinin daha olası olduğu fikrini ortaya koymuşlardır. Blichfeldt ve diğerleri (2011b), 'daha' veya 'daha az' eşcinsel olan bireysel tatil (bireysel kişi değil) olabileceğini öne sürerek bu argümanı genişletmiştir. Blichfeldt ve diğerlerinin (2011b, 2013a, 2013b) ampirik çalışmaları hem eşcinsel erkekler hem de eşcinsel kadınları içermektedir ve özellikle eşcinsel kadınlar ile ilgili olarak, bulgularının bazılarının çocuk dostu aile turizmi ve aile turizmi araştırma gündemleri için önemli etkileri vardır. Örneğin, bazı lezbiyen turistlerin erkek eşcinsel turistlere benzemesine rağmen, diğerlerinin erkek eşcinsel turistlerden çok farklı olduğunu, 'eşcinsel turizm' araştırma gündeminin bir altkütmesi olarak görülmemeleri gerektiğini, ancak her ikisi de eşcinsel turizm araştırması ve aile turizmi araştırması ile ilgili olan farklı bir araştırma gündemi tarafından canlandırılmayı hak ettiğini savunmuşlardır. Bunun önemli bir nedeni, lezbiyen çiftlerin% 50'sinin yaşamlarının bir noktasında ebeveyn olmayı planlıyor olmalarıdır (Amato ve Jacob, 2004 - bugün çok daha yüksek bir yüzde olabilir). Yine de, 15 yıl önce, eşcinsel ve lezbiyen turizmüne ilişkin literatür, 'Gökkuşağı aileleri' nden pek de söz etmiyordu (Amato ve Jacob, 2004), bu ailelerin aynı zamanda hem eşcinsel dostu hem de çocuk dostu tatillerde zorluk çekebileceği konusu bastırılan bir sorundur. Blichfeldt ve diğ.'nin (2013b) görüşmeleri (görüşme yapılır- ken eşi ilk çocuğuna hamile olan 38 yaşında bir kadın) bu konuyu aşağıdaki gibi özetledi:

,Demek istediğim, eğer bir güneş, deniz ve kum tatili planlarsam, Midil- li'ye gitmeyi düşünürdüm, çünkü birçoğunun oraya gittiğini ve kız arkadaşım için iyi olan bir yer bulabileceğimizi biliyorum ve ben - ve şimdi bir bebek geliyor - bu yüzden belki de bizler, ebeveynler olarak, garip bir şekilde bakılmadan bebeğimle birlikte olmamızın iyi olacağı bir yer arıyoruz. Bu konuyu gelecekte daha fazla düşüneceğimi sanıyorum, çünkü bir aile olarak geleceğiz ve belki de fark edilmesi daha kolay olacak. Sadece iki arkadaş olmak yerine, aslında çocuklu bir aile olarak geliyoruz. '

Bu alıntı ile örneklendiği gibi, Blichfeldt ve diğ.'lerinin (2013b) araştırmasına katılanlar, tatile aile olarak nasıl ve nereye gidebilecekleri hususunda endişeliydiler. Özellikle, lezbiyen araştırma katılımcıları, tatile giderken eşcinsel bir çift olarak ,fark edilmemelerinin', eşcinsel erkekler için olduğundan daha kolay olduğunu, cinsellikleri dikkate alınmadan başkalarının sık sık birlikte (kız) arkadaş olarak tatil yapan iki kadını göreceğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, lezbiyen çiftler çocuklarıyla seyahat etmeye başladıkları zaman, hem ebeveyn-çocuk ilişkilerinin görünürlüğü ve somutluğu hem de turizm alanlarına girmeleri nedeniyle cinsellik daha görünür hale gelir (örneğin aile dostu konaklama yerleri, çocuk dostu restoranlar ve aileleri hedefleyen eğlence parkları) burada heteronormatif ailelerin ,norm' olduğu görülmektedir. Çekirdek aile tatili ortamlarının heteronormatif özelliklerine ,uymama' sorunu, zor olarak örneklendiği gibi, tek ebeveynli aileler için kritik olabilir, Blichfeldt'in (2013c) birkaç bekar ebeveyni, çocuklarının sosyalliği deneyimlemelerini istediklerinde ve diğer çocuklu ailelerin de bulunduğu yerlerde tatil yaparken mümkün olan ,tatil arkadaşları edinmenin sevincine' işaret ettiler. Hem tek ebeveynli hem de gökkuşağı aile turizmi araştırmaları artıyor olmasına rağmen, ,Ebeveynler heteronormatif ebeveynlik senaryolarına, rollerine ve özelliklerine ,uymadığında', çok az araştırma çocuk dostu ve ebeveyn dostu bir tatilin ne olduğu konusunu ele almaktadır.

Sosyal ve kültürel kurumlar ve bağlamlar değiştiğinde, ,aile' gibi kilit sosyal kurumların anlayış ve kavramsallaştırmaları da değişmektedir (ve değişmelidir). Yukarıda bahsi geçen çalışmaların hepsi, çekirdek aile yapısının yerini gittikçe diğer aile formları ve yapıları aldığından ailelerin daha farklı kavramsallaştırılmaları gerektiğine işaret etmektedir. Asıl soru ailelerin gelecekte ne kadar geniş bir şekilde kavramsallaştırılmaları gerektiği ve insan dışındaki aile üyelerini de dâhil etmenin bununla alakalı olup olmadığıdır? Sanders ve Hirschman (1996), evcil hayvanları arkadaş

ve aile üyesi olarak tanımladıkları için evet diyeceklerdir. Voith'e (1986) ve Hirschman'a (1994) göre, evcil hayvan sahiplerinin% 99'u evcil hayvan- ları aile üyeleri olarak tanımladığından ve Hirschman'ın görüştüğü kişile- rin% 80'i evcil hayvanlarını ailenin üyeleri olarak tanımladığı için evet di- yeceklerdir. Bu gibi sonuçlar Hill ve diğerlerini (2008: 377) ,Ev hayvanı- nın soyağacında yerini aldığı' sonucuna ulaştırmıştır. Holbrook ve Wo- odside (2008: 377), ,hayvan arkadaşlarımızın sevgili arkadaşlar olarak ve aslında ailenin tam teşekküllü üyeleri olarak ortaya çıktığını' savunmak- tadırlar.

Köpeklerin (ve diğer evcil hayvanları) tam teşekküllü aile üyeleri olarak tanımlanması ailelerin boş zaman yaratmak ve özellikle tatil "yap- ma"nın, tatil çevresi ve şartlarının ailelerin alışkanlıkları, rutinleri ve uy- gulamalarını değiştirdiği konusunda çıkarımda bulunulmasına imkân vermektedir. Çoğu aile tatil sırasında köpeği bırakmayı tercih etse de, kö- pekler seyahat sırasında batılı ailelere en çok eşlik eden evcil hayvanlar- dır. Geniş saha çalışmasına dayanarak, Blichfeldt ve Sakacova (2018), kö- peklerin de dâhil olduğu ailelerin tatillerini nasıl geçirdiklerini ve köpek- lerin diğer aile üyelerininkilerle aynı olmayan boş zamana ihtiyacı olan duygusal varlıklar olarak değerlendirilmesi aile üyelerinin tatilleri boyun- ca işlerini ve faaliyetlerini nasıl etkilediklerini ele almıştır. Bu çalışmada, kabaca 5 aile grubundan biri, daha sıradan tatillerinde köpeklerini yanla- rında getirmiştir. Köpeklerin yalnızca çok sayıda seyahat birimine tam bağlı üyeler değil, aynı zamanda ailelerin tatillerinde neler yaptıklarını (ve yapmadıklarını) ciddi şekilde etkiledikleri önemli bir bulgudur. Ayırı- ca, çalışma bu ailelerin hem çocuk dostu hem de ,köpek dostu' olan ko- naklama, faaliyet ve cazibe yerlerine ihtiyaç duyduklarını ve bu ikinci tip ,dostluk' türünün turistlerin aile köpeği getirmelerinden çok daha fazla- sını içerdiğini göstermektedir. Aile turizmi ile ilgili kavramsallaştırmala- rın ve teorinin insan olmayan aile üyelerini içermesi veya dışlaması gere- kip gerekmediğini önerme niyetinde değilim, fakat bu çalışma aile birim- lerinin geçerli tanımlarına ve bu aile birimlerinin üyelerinin kimler oldu- ğuna (veya olmadığına) bağlı olarak, ,dost' turizmin ne olduğunun ve ne olması gerektiğinin duyarlılığına işaret etmektedir

Bireyin Kendi Zamanı ve Aile Zamanı

Yukarıda sunulan çalışmalarla örneklendirildiği gibi, şimdiye dek ai- le tatilleri hakkında çok daha fazla şey biliyoruz ve çocuklar 2000'li yıllar-

dakinden daha fazla aileleriyle birlikte tatillere gitmekte. Son yirmi yılda gördüğümüz önemli teorik gelişmelerin bazıları, aile tatillerinin aile kimlikleri ve bağlarının yapılanması için kritik öneme sahip olması; ,aile zamanı' ve (hem yetişkinlerin hem de çocukların) ,kendi zamanlarının', sosyal kimlikleri dengelemeye izin veren birbirine bağımlı varlıklar olduğu (aile zamanı boyunca takip edilen) ve daha fazla bireysel ilgiler (kendi zamanınızla takip edilir); daha fazla sıradan aile tatili türünün yetişkinler için ,kendi zamanına' ve ,eş zamanına' izin vermesi, çünkü çocukların ,kendi zamanına' güvenli bir şekilde katılmak ve diğer çocuklarla etkileşimde bulunmak için olağanüstü fırsatlara sahip olduğu; ,gerçek, kaliteli aile zamanı', en iyi bütün aile üyelerini içeren, aşırı sosyallik ve aile birlikteliğinin arasındaki değerli anlarda elde edildiği ve ara sıra çocuk-geçer ve gençler (temkinli bir şekilde) aktif olarak tatil kararı verme süreçlerine katıldığı yönündedir.

Aile turizmi araştırmaları olgunlaştıkça, aile birlikteliği idealinin aile tatillerinde batılı söylemlere hükmetmiş olmasına rağmen, bu söylemler, bireysel aile üyelerinin, beraberlik seviyelerini (aile zamanı) ve ayrılığı dengeleme (aile bağılıklarından, rollerden ve sorumluluklardan özgürlüğü ihtiyaçlarını temsil eden kendi zamanlarını) gereksinimlerini göz ardı eder (Mikkelsen ve Blichfeldt, 2015). Bu iki varlığı dengeleme ihtiyacının bir nedeni, aile birlikteliğinin aile üyelerinin aile kimlikleri oluşturmalarına izin verirken, ayrılmanın bireysel aile üyelerinin başka tür kimlikleri oluşturmalarına ve açmasına izin vermesidir. Blichfeldt ve Smed'e göre (2012) tatiller, bireyin kimliklerini aktif olarak keşfetmek, sınırlarını çizmek, genişletmek ve / veya pekiştirmek için kullanılabilir ve bunun sonucunda kiminle, ne zaman ve nasıl olacağını seçileceğini ve bir tatille hangi kimlikleri oluşturmak istediğimizi belirler. Fakat eğer farklı tatiller farklı kimlikleri inşa etmenin bir yoluysa, turizm çalışmalarındaki sosyal dönüşümün kimliğimizin ailevi bağlara bağlanan kısımlarını ve eş olarak rolümüzü, (büyük) çocuklar, (büyük) ebeveynler, kardeşler gibi rolleri vurgulayıp akraba vb., burada büyük ölçüde, kendi başına ailevi olmayan komsalsal tanımlamaları ifade eden sosyal kimlikleri göz ardı etmesi bir sorundur. Bu nedenle, ,aile zamanını' daha iyi anlayabilmek için, ,bireyin kendine ait zaman tatillerini'de bilmeye ve ailevi olmayan kimlik inşasını kolaylaştıran bu tatillerin, aile bireylerinin kişilikleri, ihtiyaçları ve istekleri ile nasıl beslendiğini bilmeye ihtiyacımız vardır. Bu tür bir araştırmanın

bir örneği Blichfeldt ve d'Ambrosio'nun (2018) erkek erkeğe yapılan seyahatle ilgili vaka incelemesidir. Bu uzun süreli çalışmada, birlikte seyahate çıkmadan önce, seyahat sırasında ve sonrasında, oğulları okula gittikleri ve birlikte futbol oynadıkları için birbirlerini tanıyan beş Danimarkalı erkeği izlemişlerdir. Çalışma, gezinin bu erkeklerin erkek kimliklerini nasıl beslediğini vurgulasa da, aynı zamanda bu erkeklerin baba kimliklerini de beslediği araştırma katılımcılarından birinin sözleriyle şöyle ifade edilmiştir:

*„Hedef, aramızda daha yakın ilişkiler kurmak. ve bu gerçekten harikaydı - bunu yaparken müthişti. Yani pazartesi bulduğumuzda, öncekinden tamamen farklı ilişkilerimiz oldu. Çünkü birbirimize çok daha yakınlaştık ve bu da çocuklarımız arasında güven inşa etmektedir. Bu yüzden, *Luke'un oğlu ve Tom'un oğlu+ tartışmaya girerse, sana Luke'a yaklaşmak daha kolay olacaktır ve şöyle diyeceğim: „Bunun hakkında konuşalım', diğer babalarla olacağından daha kolay. Bu yolculuk bir şey ifade ediyor. '*

Bu araştırma katılımcısı, kendi oğlunun ve diğerlerinden birinin oğlunun bir anlaşmazlığı olması durumunda, katıldıkları seyahat telefonu açmasını ve ‚neler olduğunu‘ sormak için aramasını sağlar; ‚*Yapmayacağı bir şeydi, eğer seni bilmeseydim, önemsemezdim*‘. Bu alıntı ile örneklendiği gibi, tatillerin aile bireylerini (bu durumda, babalar) ailenin geri kalanı olmadan, ailevi roller ve ilişkiler içinde beslemesi olasıdır. Bu durum tüm aile üyeleri için geçerliyse (ve olmamasının bir nedeni yok gibi görünüyorsa), bu tür ‚bireysel tatiller‘ hakkında daha fazla araştırma yapmak sadece aileleriyle tatil yaptıklarında değil, aynı zamanda diğer seyahat birimlerinde de (örneğin, okul gezisine çıkarken, bir futbol turnuvasına giderken veya bir arkadaşınızı ve ailesini ziyaret ederken) bu çocuklar için çocuk dostu olmanın ne anlama geldiğinin anlaşılmasını ileri götürebilir. Bu konuyla ilgili olarak, tüm turistlerin gezi amaçlı çıktıklarında turizm ve otelcilik endüstrisi ile doğrudan temas halinde olmadıklarından ve dolayısıyla resmi turizm istatistiklerine dâhil olmadıklarına da değinmek gerekmektedir. Bu, örneğin, birçok günlük geziler ve VFF / VFR (arkadaşları ve aileyi / akrabaları ziyaret etme) turizme katıldığı zaman durum daha fazladır. Bu nedenle özellikle çocukların seyahatini anlamak istediğimizde, gelecekteki araştırmalar -hem ziyaretçiler hem de ev sahibi açısından VFF / VFR turizmini de kapsamalıdır.

KAPANIŞ YORUMLARI

Blichfeldt (2007) çalışmasında, tatillerin çoğu zaman çok içselleştirildiğini ve insanların hayatlarında "hafife alınan" kısımlar olduğunu ve tatile karar vermelerinin bir ayrıcalıktan ziyade ,hak' olarak tanımlanması nedeniyle alışkanlık haline geldiğini ve kurumsallaştığını ileri sürmüştür. Bununla birlikte, aile tatilleriyle ilgili mevcut araştırmaların çoğunda olduğu gibi, bu çalışmanın temeli, batılılaşmış bir bağlama ve orta sınıf söylemlerine dayanmaktadır. Batılı orta sınıf araştırma katılımcılarının fazlasıyla temsili, tatile çıkamayacak olanları dışlayarak, tatil yapmanın pembe bir resmini çizmektedir. Bu nedenle, fakir aileler ve onların tatilleri hakkında araştırma (bu ailelerin bazen bir çocuğun bir okul gezisine gitmesi- ne izin vermek için yaptıkları fedakarlıklar dâhil, ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere); çocukları daha ekonomik olmasından dolayı akrabalarıyla tatil yapmak için gönderme uygulamaları; ve yaz kampları biçimindeki çocuklar için sosyal turizm) neredeyse hiç yoktur. Bu durum, çoğu çocuk için tatilin kesinlikle bir ,hak' olmadığını, çoğu zaman bir ayrıcalık olduğunu unutmamızı sağlar. Mevcut araştırmalar, büyük ölçüde, eğlence amaçlı seyahat edemeyenleri susturmakla kalmaz, aynı zamanda ulus ve sosyo-kültürel bağlamda batılı olmayan çocukları ve aile tatillerini de susturmaya meyillidir. Umarım bu konferans, araştırmamızın ve endüstri topluluklarının çocuk ve aile tatilleriyle ilgili araştırmaların orta sınıf söylemlerinin ve Batılılaştırılmış bağlamların ötesine genişletme yolculuğunun önemli bir parçası olur.

Daha önce de belirtildiği gibi, mevcut araştırmalar çekirdek ailelerin üzerinde durarak, geniş ailelere ve onların tatillerine dikkat etmemiştir. Yukarıda bahsi geçen çalışmalardan biri, üç kuşak bir arada tatil ve torunbüyükbaba tatillerinin kuşaklar arası nasıl yoğun bir sosyallik sağladığını sunarak bu araştırma boşluğunun kapatılmasına katkıda bulunmaya çalışmıştır. Küresel olarak, ömür uzunluğu artmaktadır. Çoğu Batı toplumunda uzun ömür norm haline gelmiştir; bu da Avrupa Birliği'nin nüfus yaşlanmasını AB'nin karşılaştığı en büyük sosyal ve ekonomik zorluklardan biri olarak göstermelerine yol açmıştır. Ancak sadece uzun ömürlülük artmamakta, aktif yaşamlar süren ve hayatı boyunca tatile gitmeye devam eden yaşlı yetişkinlerin sayısı da artmaktadır. Nesiller arasındaki paylaşılan yaşam süresi arttıkça, Bengtson (2001), büyükanne ve büyükbabaların torunların sosyalleşmesinde ve desteklenmesinde ro-

lünün giderek daha önemli hale gelmesinin olası olduğunu ve Kemp (2007, s. 857) „Artan uzun ömür, torunların büyükannelerini ve büyükbabalarını daha fazla tanıma fırsatı yarattığını" öne sürmüştür. Artan uzun ömürlülük, büyükannelerin büyükbabaların ve torunların birlikte yoğun olarak sosyalleşmelerinin, kuşaklar arasında bağ kurmalarının ve birbirlerini daha iyi tanımalarının bir yolu olarak tatil konusunda daha fazla çalışmamızı zorunlu kılmaktadır. Daha da önemlisi, zamanında ve güvenilir olarak yapılan araştırmadan önemli ölçüde faydalanılacak yenilikçi çabalarla eşzamanlı olarak ‚çocuk dostu‘ ve ‚yaşlı yetişkin“ dostu (fiziksel erişimle sınırlı olmayan) olan yenilikçi turizm ürünlerine olan ihtiyaca dikkat çekmektedir.

Son olarak, mevcut araştırmaların çekirdek aile tatillerine yoğunlaşması da bir sorundur çünkü çekirdek aileler gelecekte en yaygın aile kompozisyonları olmayabilir. Şu anda, iki çekirdekli aileler, karma aileler, bekâr ebeveynler, gökkuşağı aileleri, birlikte yaşamayan aile birimleri ve birden fazla aileye sahip olan ve birden fazla aile biriminin üyesi olan çocuklar gibi diğer aile biçimlerinde bir artış görüyoruz. Çocuklar için bu ‚tatil oluşumu‘ farklı insanlarla geçirilen farklı tatillerden oluşabileceği (örneğin, çocukla annesi, büyükannesi ve yetişkin üvey kardeşi ile tatile giderken; başka bir tatili babası ve yeni ailesiyle geçirebilir; Noel'i anne tarafının geniş ailesiyle geçirirken, sınıf arkadaşları ile bir okul gezisine gider, futbol takımıyla birlikte uzun bir hafta sonu geçirir ve / veya babasının eski sevgilisıyla bir hafta sonu geçirir) anlamına gelmektedir. Tatillerin çocuklar için ne anlama geldiğini gerçekten anlamak istiyorsak, o zaman bu çocuklara ses vermemiz ve yaşadıkları hayatları karakterize eden tatil oluşumunu ve topluluklarını; onları basitçe ‚ebeveynlerinin çocukları‘ olarak tanımlama eğilimini sorgulayarak ve içinde buldukları geniş çeşitlilikteki tatillerde beslenen ilişkileri ve çoklu rolleri ortaya çıkararak anlamaya çalışmamız gereklidir.

Sonuç olarak, bu çalışmada belirtildiği gibi günümüz trendleri olan aile turizminde artan hareketlilik, akışkanlık, mobilizasyon ve heterojenliğin bir taslağını çizmekte ve araştırmacıların ve uygulayıcıların gelecek te uğraşmaları gereken konular olacağı için şimdiye dek aile turizminde görülmeyen kalıplara, uygulamalara ve performanslara işaret etmektedir. Bu arayışta, çocuk dostu konusu incelenmek, tartışılmak ve anlaşılmak üzere kritik bir konu haline gelmiştir.

KAYNAKLAR

- Amato, P. & M. C. Jacob (2004): Providing fertility services to lesbian couples: the lesbian baby boom. *Sexuality, Reproduction and Menopause*, 2(2): 83–88.
- Bengtson, V.L. (2001): ‚Beyond the nuclear family: the increasing importance of multigenerational bonds’. *Journal of Marriage and Family*, 63(1):1-16.
- Blichfeldt, B. S. (2006): A nice vacation: Variations in experience aspirations and travel careers. *Journal of Vacation Marketing*, 13(2): 149-164.
- Blichfeldt, B. S. (2007): The habit of holidays. *Tourist Studies*, 7(3): 249-269.
- Blichfeldt, B. S., B. Pedersen, A. Johansen & L. Hansen (2010): Tween Tourists: Children and decision-making. *Journal of Tourism Consumption and Practice*, 2(1): 135-149.
- Blichfeldt, B. S., B. Pedersen, A. Johansen & L. Hansen (2011a): Tweens on holidays: In-situ decision making from children’s perspective. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 11(2): 135–149.
- Blichfeldt, B. S., J. Chor & N. Ballegaard (2011b): ‚It really depends on whether you are in a relationship’: A study of ‚gay destinations’ from a tourist perspective. *Tourism Today*, 11(1):7-26.
- Blichfeldt, B. S. & K. M. Smed (2012): Multiple identiteter – ferierejsen som identitetskonstruktion (in Danish). *Akademisk Kvarter* 4:14-27.
- Blichfeldt, B. S., J. Chor & N. Ballegaard (2013a): Zoos, sanctuaries and turfts: Enactments and uses of gay spaces during the holidays. *International Journal of Tourism Research*, 15(5):473-483.
- Blichfeldt, B. S., A. Therkelsen, J. Chor & N. Ballegaard (2013b): ‚I am very straight in my gay life’: Approaching an understanding of lesbian tourists’ identity construction. *Journal of Vacation Marketing*, 19(4):317–327.
- Blichfeldt, B. S. (2013c): Vacability and sociability as touristic attractions. *Tourist Studies*, 13(3):235-250.
- Blichfeldt, B. S. & K. Sakacova (2018): Domesticated dogs and doings during the holidays. In *Domestic animals, humans, and leisure: Rights, welfare, and wellbeing*. Young, J. & N. Carr (Eds.). Routledge, pp. 113-127.
- Blichfeldt, B. S. & L. d’Ambrosio (2018): *Homosociality en route*. Unpublished paper presented at the ATLAS Annual Conference: Destination Dynamics. Copenhagen: Aalborg University.
- Clift, S. & S. Forrest (1999): Gay men and tourism: destinations and holiday motivations. *Tourism Management*, 20(4):615–625.
- Clift, S. & S. Forrest (2000): Tourism and the sexual ecology of gay men. In: Clift, S. & S. Carter (Eds.): *Tourism and Sex: Culture, Commerce and Coercion*. London and New York: Pinter, pp. 179–199.
- Cullingford, C. (1995): Children’s Attitudes to Holidays Overseas. *Tourism Management*, 16(2): 121-127.
- Hill, R. P., J. Gaines & R. M. Wilson (2008) Consumer behavior, extended-self, and sacred consumption: An alternative perspective from our animal companions. *Journal of Business Research*, 61(5):553-562.
- Hirschman, E. C. (1994): Consumers and Their Animal Companions. *Journal of Consumer Research*, 20(4):616-632.

- Holbrook, M. B. & A. G. Woodside's (2008): Animal companions, consumption experiences, and the marketing of pets: Transcending boundaries in the animal-human distinction. *Journal of Business Research*, 61(5):377-381.
- Kemp, C.L. (2007): ,Grandparent-grandchild ties': Reflections on continuity a change across three generations. *Journal of Family Issues*, 28(7):855-881.
- Kennedy-Eden, H., and Gretzel, U. (2016): Modern vacations – modern families: new meanings and structures of family vacations. *Annals of Leisure Research*, 19(4).
- Larsen, J. (2008). De-exoticizing tourist travel: everyday life and sociality on the move. *Leisure Studies*, 27(1):21-34.
- Matthews, M. H. (1992): *Making Sense of Place. Children's Understanding of Large-Scale Environments*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf, Barnes & Noble Books.
- Mikkelsen, M. V. & B. S. Blichfeldt (2015): ,We have not seen the kids for hours': The case of family holidays and free-range children. *Annals of Leisure Research*, 18(2): 252–271.
- Mikkelsen, M. V. & B. S. Blichfeldt, (2018): "Grand parenting by the pool". *Young Consumers*, 19(2): 127-140.
- Nickerson, N. & C. Jurowski (2001): The Influence of Children on Vacation Travel Patterns. *Journal of Vacation Marketing*, 7(1): 19-30.
- Obrador, P. (2012): The place of the family in tourism research: domesticity and thick sociality by the Pool. *Annals of Tourism Research*, 39(1): 401-420.
- Sanders, C. R. & E. Hirschman (1996): Involvement with Animals as Consumer Experience. *Society and Animals*, 4(2): 111-119
- Schänzel, H. (2010): Whole-family research: towards a methodology in tourism for encompassing generation, gender, and group dynamic perspectives. *Tourism Analysis*, 15(5): 555-569.
- Schänzel, H. and Carr, N. (2016): Introduction: special issue on children, families and leisure – part Three. *Annals of Leisure Research*, 18(3): doi: 10.1080/11745398.2016.1201241.
- Voith, V. (1986): Animal Behavior Problems: An Overview. In A. Katcher & A. M. Beck (Eds.): *New Perspectives in Our Lives with Companion Animals*, pp. 181-186. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

FAMILY AND CHILD-FRIENDLY HOLIDAYS: EXISTING AND EMERGING RESEARCH AGENDAS

Bodil Stilling Blichfeldt²

INTRODUCTION and PURPOSE

Tourism research has been criticized for its masculinized, individualized and ‚exoticised‘ representations of tourists (Larsen, 2008; Obrador, 2012; Schänzel, 2010). To de-masculinize, re-socialize and de-exoticize tourism research, the ‚social turn‘ has made several tourism researchers place family and kinship at the center of research and consequently, in the last 10 years, theory on how families ‚do family‘ and perform ‚thick sociality‘ during the holidays has matured, offering an emerging theoretical framework for studying families, who bring with them domestic, everyday life roles, responsibilities and relations while holidaying. The social turn in tourism research has, however, led to the development of a theoretical framework that puts the nuclear family at the center of family tourism research, whereas family compositions and family members beyond the nuclear core have, at large, been ignored. This made Kennedy-Eden and Gretzel (2016:13) conclude that ‚the tourism literature still largely assumes that family vacations include a husband-and-wife team and maybe other family members joining in‘, even though modern family holidays can better be described as ‚family assemblages‘, a combination of all or some family members‘. Furthermore, Schänzel and Carr (2016, p. 1) urge family tourism researchers to dig into more diverse, possibly specialized, research topics acknowledging that ‚a trend towards recognizing a wider diversity of families is apparent‘. The purpose of the speech is to present, discuss and synthesize the results of a series of studies on child-friendly tourism and family holidays; outlining how westernized discourses of thick sociality, family together-

² Associate Professor, Ph. D., Department of Design and Communication, University of Southern Denmark

ness, quality time and socialization of children underlie research on family holidays. The speech furthermore points to research agendas that are not, at present, sufficiently addressed by the social turn in tourism studies and extant theorizations of family holidays. As such the speech both points to the positive aspects of family tourism research by presentation of some of the major advancements of theorization that have been done during the last twenty years and the needs for broadening the scope of issues to be addressed in future in the quest to build a strong theoretical framework for the study of family holidays that will be beneficial for both the tourism industry and for tourists. In doing so, the roles of children, and especially the silencing of their voices, are accentuated to make a call for research that provides better understanding of them as key actors in both family tourism and child-friendly tourism.

Initial Thoughts on Research on Family Holidays

Family tourism research is not ‚new‘ and long before the social turn in tourism research, many researchers from a wide variety of research disciplines and traditions took an interest in family tourism. However, most of this research can be labelled as vacation decision-making theory; theorizations firmly grounded in traditional consumer decision-making theory and consumer behavior theories. Coming into tourism research from a consumer behavior and marketing background, the ‚Nice Vacation‘ (Blichfeldt, 2006) and ‚Habits of Holidays‘ (Blichfeldt, 2007) studies were the first studies I did on family holidays; at this stage of my research career not being aware that findings on children’s roles in family holidays would be the most important outcome of these exploratory pieces of research. Both pieces of research were spurred by a nascent concern, and fundamental discomfort with, vacation decision-making theory’s uncritical adoption of traditional consumer decision-making theory; casting vacation decision-making as high-involvement; tourists as information seeking and rational consumers; and holidays being portrayed as the annual high-light during people’s gray and dull lives.

The outset for the ‚Nice Vacation‘ study was my critical stance towards much tourism research treating tourist motivations as if they were rather static, stable and independent of the changes people go through during the course of their lives. The fundamental idea behind the study was that, as people’s everyday conditions and contexts change during the cour-

se of their lives, travel motivations and experience aspirations relating to holidays would also change. Obviously, at this point in time, much was already known about the major transitions in people's lives as family life cycle (FLC) theory and other evolutionary theories had already conceptualized the phases and transitions between such phases that characterize the lives of most people. The FLC is a multivariate concept, which is usually defined by the age, marital status and employment status of the household head as well as by the age of the youngest child. As all evolutionary models, the FLC suggests that individuals go through distinct evolutionary phases – in the case of the FLC familial phases. Expanding on travel career ladder theory (which applies an evolutionary perspective to traveling and suggests that the more experienced travelers become, the 'higher' they move up a ladder equivalent to Maslow's hierarchy of needs), travel career pattern theory suggests that people develop travel careers, reflected in patterns of travel motives, which change according to life context and/or accumulated travel experiences, but not necessarily in the form of a progression over time, where individuals, step by step, ascend towards higher order fulfillments as a laddering form of evolution.

The qualitative 'Nice Vacation' study suggested different ways in which everyday life contexts (and especially stages in the family life cycle) profoundly impacted which experiences people aspire for during their vacations. Even more importantly, informants' accounts for their travel careers suggested that they were highly aware of the type of experiences they wish(ed) for at different times during their lives. Thus, informants seemed to be very aware that the broad spectrum of vacations one can take qualifies as a 'repertoire of experiencescapes'. Especially interesting findings were that (a) teenagers' active detachment from their familial role as a child manifests itself through their being less interested in going on holiday with the nuclear family as well as through an increased attractiveness of being with, including travelling with, peers; (b) that infants and holidays 'don't match', making many couples engage in new, and less demanding, types of holidays, when they have children; and (c) when the children become older, parents see holidays as an opportunity to do 'good parenting' by giving their children valuable experiences and memories (and 'grander' experiences, the older the children get).

The same patterns emerged in the 'Habit of Holidays' (2007) study, which suggested that it is too simplistic to define up-front holiday decision-

making processes as extensive problem-solving. This study revealed three patterns of holiday decision-making among research participants. First, to people, who view holidays away from home as central to their lives, decision-making processes are often 'habitualized'. Secondly, people for whom holidays are of lesser importance rely on ad-hoc, low involvement decision-making processes or simply 'tag along on family holidays'. Thirdly, people who have recently started to go on new types of holidays, are the only ones engaging in extensive problem-solving, suggesting that institutionalization and habitualization characterize many vacation decision-making processes.

The key contribution of these two studies is that they pointed to holidays, in westernized contexts, often being so integral and 'taken for granted' parts of people's lives that vacation decision-making is habitualized and institutionalized due to holidays often being defined more as a 'right' than a privilege. However, at different points in life people change their travel career patterns and seek out new types of holidays and the introduction of children into the family unit as well as changing needs of children as they grow up often cause transitions in travel career patterns for parents, who wish for their children to have the best possible holidays given their age, competencies, needs, skills and wants. Accordingly, these two studies suggest that a child-friendly holiday means something completely different for the parents of a toddlers, a tween or a teenager.

Giving Voice to Children – or at Least to Tweens

Around the millennium, research on family holidays was based on the assumption that parents qualify as reliable respondents; not only in regard to their own needs, wants and desires, but also when researchers want to understand the needs, thoughts, feelings, wants and desires of children. As an example, Nickerson and Jurowski (2001:20) were only able to identify *one* study within the travel and tourism literature that directly included children's voices (i.e. Cullingford's 1995 study) leading them to conclude that '...for tourism there is a paucity of studies that examine children's preferences'. To address these shortcomings, in 2009, I became involved in a project that included qualitative interviews with 89 Danish tweens. The study aimed to let children's voices be heard in tourism research; an endeavor that seemed much needed at that time, or, as one of the interviewees (9 years old Mathilde) phrased this:

,I think you should listen to the children. It's always the grown-ups who are asked. '

At this point in time, research suggested that although children influence family vacation decision-making, they do so indirectly and their role is defined as a rather passive one, where children would perhaps pester the parents about going on holidays, but would not be involved directly in decision-making processes and would, ultimately, submit to whatever choices and decisions their parents made. At the same time, marketing researchers had started to take a keen interest in the so-called 'tweens', people who are 8 to 12 years old and in between childhood and the teenage years. Hence, the choice to do a study on tweens was both inspired by the marketing industry's interest in (or invention) of 'the tween segment' and by pragmatic and ethical considerations of this age group being more adequate and accessible research participants than younger children.

As presented in Blichfeldt et. al. (2010, 2011a) this study suggested that tweens are consumers in their own rights; highly experienced tourists; very active during up-front vacation decision-making processes; and wish for (and have) a say in regard to issues as diverse as choice of destination and which activities to do, what restaurant to dine at and how to balance the needs and wants of all family members during the holidays. However, the most important outcome of this study was that tweens were able to take on the role as interviewees and in this role, were far more 'mature' in their take on holidays, than existing research suggested at that time, or, to give voice to a few of the 8 to 12 years old interviewees:

,I might nag a bit, but I may give in. I think it is a big thing to go on holiday and it's

better than nothing. You can't always have it your way'.

,The other should also decide some things ... It's not only the little ones that are to be spoiled. The grown-ups should be so too'.

,When I am on vacation I really prefer to spend time with my parents and siblings.

You really want to spend time with your family when you are on holiday'.

,It's like, I don't call my friends [when on holiday] because at that point in time I

don't want anything to do with my stressful life. Holidays are about being on your

own and with your family'.

Child-Friendly Tourism: Being Safe to Be Free

The study on tweens, that was introduced above, only gives voice to children aged 8 to 12, thus contributing to the silencing of younger children in tourism research. In an attempt to contribute to better understandings of younger children and child-friendly tourism, Mikkelsen and Blichfeldt conducted a four-year research project on a type of holidaying known for its safety and child-friendliness; i.e. caravanning at Northern European (in this specific case, Danish) caravan sites. On the basis of this study, Mikkelsen and Blichfeldt (2015) discussed what 'children having a good time' means in the context of the more mundane type of holidaying that caravanning is. The paper draws on 210 qualitative in situ interviews with 437 people spending the holidays at 5 different Danish caravan sites.

The study points to 'family time' and children's 'own time' as interdependent entities that allow for the balancing of social identities (pursued through family time) and more individual interests (pursued through own time). Compared to extant theory, caravanning seems to allow for more 'own time' and 'spouse time' for adults, because children have extraordinary opportunities to engage in 'own time'. Furthermore, the study suggests that 'real, quality family time' is best achieved insofar one 'has not seen the kids for hours' in between the precious moments of thick sociality and family togetherness that involve all family members.

The most important contribution of this study is the importance research participants ascribed to caravan sites as 'safe places' that allow children to experience independence and provide room and opportunity for children to do things on their own, where exploration becomes a sort of 'forerunner to adult participation' (Matthews, 1992:37). At the five caravan sites, children would play at designated play areas (i.e. bounded playgrounds with swing sets, jumping pillows, slides etc.), but, older children (and younger children in the company of older siblings) would also play in non-designated areas such as the shrubbery, the 'streets' and the site generally. Older children would roam freely around the site on bikes, scooters or by foot, or they would, for example, spend an entire afternoon building a primitive tree hut in the bushes. The discourse behind the acts and practices at these caravan sites is 'freedom for the children' and as an example, one research participant proudly told how her children engaged in unsupervised play with children of different nationalities long before they understood

any foreign languages. The interesting thing is that caravan sites are not ‚safe places‘ per se, but *become* so due to guests actively performing a discourse of freedom and safety for children, or as a 32-year-old mother of two younger children phrased this:

‚For the kids, this is just a great way to get out and get to know other children. It’s just, they run to the playground and find tons of children to play with. So they have freedom and the parents can relax – still keeping clued-in. As a parent you feel safe. I just feel it is safe and if there is anything, they’ll come back to the tent. So they go and play and then they return. It’s free. But I mean, if you see a kid crying, you take care of it, you don’t ignore a child crying. It’s just a very nice and safe environment‘.

As exemplified by this mother of two, research participants do not voice or exhibit much anxiety, guilt or fear when they tell about ‚not having seen the kids for hours‘ (depending on age), but argue, that the children are safe at the site – albeit they would not feel so in other holiday settings or contexts. Compared to other holidays, where children’s time apart from parents tends to be organized, supervised and structured (exemplified by the kid’s clubs at resorts), children’s own time at caravan sites is non-supervised and non-organized, and can be so because adults define, and performatively construct, these caravan sites as safe places, where children can, and should, experience freedom.

The Family in Flux – The Cases of Extended and Non-Nuclear Families

By 2018, the social turn in research and family tourism research has encouraged many tourism researchers to place family and kinship at the center of research and consequently, in recent years, theory on how families ‚do family‘ and perform ‚thick sociality‘ during the holidays has matured, pointing to an increasingly robust theoretical framework for studying families, who bring with them domestic, everyday life roles, responsibilities and relationships while holidaying. The social turn in tourism research has also led to the development of a theoretical framework that puts the nuclear family at the center of family tourism research, whereas family members beyond the nuclear core have, at large, been silenced. Drawing on 81 qualitative in situ interviews with grandparents, who often or sometimes vacation together with their grandchildren, Mikkelsen and Blichfeldt (2015) dig into

the under-researched issue of grandparents and grandchildren vacationing together and explore how grandparents and grandchildren “do” family during joint holidays. Although grandparent–grandchildren holidays resemble nuclear family holidays in a number of ways, significant differences were also identified. Key differences are that these holidays enable grandparents and grandchildren to interact both more intensively and in ways they cannot do (as easily) at home; are a means for grandparents to help and support their children; allow for grandparents and grandchildren to be both together and apart; and are critical to how contemporary families enact and “do” family across generations; pointing to holidays as an important element of how grandparents and grandchildren “do” family and as a child-friendly means to intergenerational socialization.

Not only did tourism studies, twenty years ago, ignore some family members (such as grandparents), but even more critically, it largely silenced non-nuclear types of families. At the same time, Clift and Forrest (1999, 2000) pointed to gender and sexuality of travelers being under-researched and in 2006, Waitt and Markwell (2006) argued that a ‘gay gap’ characterized the tourism literature. Clift and Forrest (1999) took a first step to include homosexuals in the tourism research agenda, for example introducing the idea that while some gay tourists seek out gay social life during the holidays and are likely to visit well-known gay destinations (such as Ibiza, Grand Canary and Mykonos), others are more likely to visit non-gay destinations. Blichfeldt et. al. (2011b) expanded on this argument by suggesting that it might be the individual holiday (not the individual person) that is ‘more’ or ‘less’ gay. Blichfeldt et. al.’s (2011b, 2013a, 2013b) empirical studies both included gay men and gay women and especially in regard to gay women, some of their findings have major implications for child-friendly family tourism and family tourism research agendas. For example, they argue that although some lesbian tourists resemble male gay tourists, others differ so much from male gay tourists that they should not be treated as a subset of a ‘gay tourism’ research agenda, but deserves to be portrayed by a distinctive research agenda, that both interrelates with gay tourism research and family tourism research. A key reason for this is that close to 50% of lesbian couples plan to become parents at some point in their lives (Amato and Jacob, 2004 – a percentage that may very well be much higher today). Nevertheless, 15 years ago, the literature on gay and lesbian tourism

hardly mentioned ‚Rainbow families‘ (Amato and Jacob, 2004), hereby silencing the issue that these particular families may have difficulties taking holidays that are *both* gay-friendly and child-friendly, at the same time. One of Blichfeldt et. al.’s (2013b) interviewees (a 38 years old woman, whose partner was pregnant with their first child when the interview was done) framed this issue as follows:

‚I mean, if I plan a sun, sea and sand holiday, I would consider going to Lesbos because I know that many go there and that we could find a place where it was okay to be [my girlfriend] and I – and now the little one is coming – so maybe a place where it would be okay to be us, as parents, together with the little one without being looked at strangely. I think that I will consider that more in the future because we will come as a family and are maybe then easier to spot. Instead of just being two friends then we actually come as a family with a child.‘

As exemplified by this quote, Blichfeldt et. al.’s (2013b) research participants were concerned with how and where they would be able to go on holiday *as a family*. In particular, the lesbian research participants pointed to it being easier for them to not be ‚spotted‘ as a homosexual couple when they go on holiday than it is for gay men as others would often see two women holidaying together as (girl)friends without considering their sexualities. However, as lesbian couples start travelling with their children, their sexualities become more visible, both because of the visibility and tangibility of parent-child relations and because they would enter tourism-scapes (such as family-friendly accommodations, child-friendly restaurants and amusement parks targeting families) where heteronormative families are the ‚norm‘. The issue of not ‚fitting into‘ the heteronormative characteristics of nuclear family holiday settings may also be critical for single-parent families, as exemplified by the difficulties, Blichfeldt’s (2013c) few single parents pointed out when they wanted their children to experience the sociality and ‚joy of making holiday friends‘ that is possible when holidaying where other families with children also stay. Although research on both single-parent and rainbow family tourism is on the rise, very little research digs into the issue of what a child-friendly *and* parent-friendly holiday is, when the parents do not ‚fit‘ heteronormative parenting scripts, roles and characteristics.

As social and cultural institutions and contexts change, so do (and should) understandings and conceptualizations of key social institutions

such as ,family'. The studies introduced above all point to the need for more nuanced conceptualizations of families as the nuclear family structure is increasingly being substituted by other family forms and structures. A central question is how broad conceptualizations of families we need to work with in future and whether it is relevant to also include non-human family members? Sanders and Hirschman (1996) would argue yes, as they define companion animals as friends and family members. According to Voith (1986) and Hirschman (1994), families with pets would also argue yes, as 99 percent of pet owners define pets as family members and 80 percent of Hirschman's interviewees spontaneously described their pets as members of the family. Results such as these have made Hill et. al. (2008:377) conclude that ,the household pet has worked its way up the family tree' and Holbrook and Woodside (2008:377) argue that ,our animal companions emerge as beloved friends and, indeed, as full-fledged members of the family'.

Defining dogs (and other pets) as full-pledged family members has vast implications for how families 'do' leisure and particularly holidays as the holiday environment and context change families' habits, routines and practices. Although many families choose to leave the dog behind during the holidays, dogs are the pet most often accompanying western families when they travel. Based on extensive fieldwork, Blichfeldt and Sakacova (2018) discuss how some families-including-dogs 'do' holidays and how considerations about dogs as sentient beings with leisure needs not necessarily identical to those of other family members impact the doings and practices of these families during the holidays. In this study, roughly one out of five family groups brought along their dog(s) when taking more mundane holidays. A key finding is that dogs are not only full-pledged members of many travel units, but also severely influence what activities families do (and do not) engage in during the holidays. Furthermore, the study points to these families needing accommodation, activities and attractions that are *both* child-friendly *and* ,dog-friendly' and that the latter type of ,friendliness' entails far more than tourists simply being allowed to bring along the family dog. It is not my intention to suggest whether conceptualizations and theorization of family tourism should include or exclude non-human family members, but this study does point to the sensitivity of what ,friendly' tourism is, and should be, depending on our defi-

nitions-in-use of family units and who are (or are not) members of these family units.

Own Time and Family Time

As exemplified by the studies presented above, by now we know far more about family holidays and the holidays, children go on together with their families than we did around the millennium. Some of the key theoretical advancements we have seen during the last twenty years are that, family holidays are critical for construction for family identities and connectivity; that ‚family time‘ and (both adults‘ and children’s) ‚own time‘ are interdependent entities that allow for the balancing of social identities (pursued through family time) and more individual interests (pursued through own time); that more mundane types of family holidays allow for ‚own time‘ and ‚spouse time‘ for adults, because children have extraordinary opportunities to, safely, engage in ‚own time‘ and interact with other children; that ‚real, quality family time‘ is best achieved in between the precious moments of thick sociality and family togetherness that involve all family members; and that tweens and teenagers (pro)actively engage in vacation decision-making processes.

As research on family tourism is maturing, it becomes increasingly clear that although the ideal of family togetherness has dominated westernized discourses on family holidays, these discourses ignore individual family members‘ deep-seated needs for balancing levels of togetherness (family time) and separateness (own time representing needs for freedom from family commitments, roles and responsibilities) (Mikkelsen & Blichfeldt, 2015). One reason for the need to balance these two entities is that whereas family togetherness allows family members to construct familial identities, separateness allows individual family members to create and unfold other types of identities.

Blichfeldt and Smed (2012) argue that holidays can be used to actively explore, frame, extend and/or reinforce the individual’s identities and as a result, choosing which holidays to take with whom, doing what, when and how, becomes a matter of choosing which identities we wish to construct by means of a certain holiday. But if different holidays are means to constructing *different* identities, it is problematic that the social turn in tourism studies emphasizes the parts of our identities that are anchored in familial ties

and our roles as spouses, (grand)children, (grand)parents, siblings, kin etc., hereby largely ignoring social identities that refer to positional designations that are not familial per se. Therefore, to better understand ‚family time‘, we also need to know more about ‚own time holidays‘ and how these holidays, that facilitate non-familial identity construction, feed into individual family members’ personalities, needs and wants. One example of such research is Blichfeldt and d’Ambrosio’s (2018) case study of mancationing. In this longitudinal study, they follow five Danish men (who at the outset only knew each other because their sons go to school and play football together) before, during and after they take a trip together. Although the study accentuates how the trip feeds into these men’s male identities, the trip also feeds into these men’s identities as dads, or in the words of one of the research participants:

*‚The goal is also to form closer ties between us. And that’s been really great - we’ve been awesome at doing that. So on Monday, if we meet, we have completely different relationships than we had before. Because we’ve gotten much closer to one another and that builds trust around our boys. So if *Luke’s son and Tom’s son+ get into an argument, it’ll be much easier to approach you, Luke, and say: ‘Let’s talk about it’, than it’ll be with other dads. This trip just means something. ‘*

This research participant continues by arguing that if his son and one of the other men’s son have a conflict, the trip enables him to pick up the phone and call to ask, *what it going on*‘; something he‘ wouldn’t *have done, if I didn’t know you, I wouldn’t dare to*‘. As exemplified by this quote, the holidays individual family members (in this case, fathers) take without the rest of the family are likely to feed into familial roles and relationships. If this is the case for all family members (and there seems to be no reasons why it should not), then further research on such ‚individual holidays‘, and especially the trips children take without their families, could advance understandings of what ‚child-friendly‘ means for these children; not only when they holiday with their families, but also when they do so with other travel units (e.g. when taking a school trip, going to a soccer tournament or going to visit a friend and his/her family). In regard to this issue it is also important to mention that not all tourists come, directly, in contact with the tourism and hospitality industry when they take a leisure trip and are therefore not included in official tourism statistics. This is, for example, the case in regard to many day-trips and/or when people engage in stay- or near-

cationing, but even more so when they engage in VFF/VFR (visiting friends and family/relatives) tourism. Therefore, in future research should also cover VFF/VFR tourism – both from visitors and host perspectives and especially when we wish to understanding children’s travelling.

CLOSING COMMENTS

The Blichfeldt (2007) study suggested that holidays are often so internalized and ‚taken for granted‘ parts of people live and that vacation decision-making is habitualized and institutionalized due to holidays often being defined more as a ‚right‘ than a privilege. However as most existing research on family holidays, this study is firmly grounded in westernized contexts and middle-class discourses. The over-representation of western middle-class research participants paints a rosy picture of holidaying by its exclusion of those that cannot afford to go on holiday. Hereby, research on poor families and their holidaying (including, but not limited to, the sacrifices these families sometimes make to let a child go on a school trip; the practices of sending the children to holiday with more economically affluent kin and relatives; and social tourism for children in the form of summer camps) is close to non-existing, making us forget that holidaying is certainly not a ‚right‘, but oftentimes an unattainable privilege for many children. Extant research not only, to a large extent, silences those that cannot afford to travel for leisure purposes, but it also tends to silence children and family holidays situated in non-western national and socio-cultural contexts. I hope this conference becomes a critical part of our research and industry communities’ journey to expand research on children and family holidays to beyond middle-class discourses and westernized contexts.

As mentioned previously, extant research emphasizes nuclear families, hereby not paying due attention to the issue of extended families and holidaying. One of the studies introduced above tried to contribute to the closing of this research gap by introducing the issue of three-generational holidays and how grandchildren-grandparent holidays facilitate thick sociality across generations. Globally, longevity is increasing and it has become the norm in most Western societies, making the European Union point to population ageing as one of the greatest social and economic challenges facing the EU. But not only longevity is increasing, so is the number of older adults that live active lives and continue to go on holidays throughout life.

As years of shared lives between generations increase, Bengtson (2001) argues that the role of grandparents in socializing and supporting grandchildren is likely to become increasingly important and Kemp (2007, p. 857) argues that ,increasing longevity has created the opportunity for more grandchildren to know more grandparents for longer than ever before'. Increased longevity makes it imperative that we further study holidays as a way for grandparents and grandchildren to perform thick sociality, bond across generations and to ,know' each other better. Even more importantly, it points to needs for innovative tourism products that are simultaneously child-friendly and ,older adult friendly' (including, but not limited to, issues of physical accessibility) – innovative endeavors that would significantly benefit from timely and trustworthy research.

Finally, existing research's emphasis on nuclear families' holidays is also problematic because the nuclear family may not be the most common family compositions in future. At present, we see a rise in other family forms such as binuclear families, blended families, single-parent families, rainbow families, non-cohabitating family units, and children having more homes and being members of more than one family unit. For children, this means that their ,holiday bricolage' may cover many different holidays, taken with different people (such as when a tween goes on holidays with her mother, grandmother and adult stepsister; takes another holiday with her father and his ,new' family; spends Christmas with her extended family on her mother's side; goes on a school trip with class mates; on an extended weekend with her soccer team; and/or spends a weekend with her father's ex). If we want to truly understand what holidays mean for children, then we need to give voice to these children and try to understand the bricolages and assemblages of holidays that characterize their lived lives; questioning the tendency to define them simply as their ,parent's children' and digging into the multiplicity of roles and relationships that feed into the wide variety of holidays they partake in.

In conclusion, current trends as pointed out in this paper draw a sketch of increased flux, fluidity, mobility, mobilization and heterogeneity in family tourism; pointing to hitherto unseen patterns, practices and performances within family tourism to be issues that researchers and practitioners need to deal with in future. In this quest, the issue of child-friendliness becomes a critical issue to be scrutinized, discussed and understood.

REFERENCES

- Amato, P. & M. C. Jacob (2004): Providing fertility services to lesbian couples: the lesbian baby boom. *Sexuality, Reproduction and Menopause*, 2(2): 83–88.
- Bengtson, V.L. (2001): ‚Beyond the nuclear family: the increasing importance of multigenerational bonds’. *Journal of Marriage and Family*, 63(1):1-16.
- Blichfeldt, B. S. (2006): A nice vacation: Variations in experience aspirations and travel careers. *Journal of Vacation Marketing*, 13(2): 149-164.
- Blichfeldt, B. S. (2007): The habit of holidays. *Tourist Studies*, 7(3): 249-269.
- Blichfeldt, B. S., B. Pedersen, A. Johansen & L. Hansen (2010): Tween Tourists: Children and decision-making. *Journal of Tourism Consumption and Practice*, 2(1): 135-149.
- Blichfeldt, B. S., B. Pedersen, A. Johansen & L. Hansen (2011a): Tweens on holidays: In-situ decision making from children’s perspective. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 11(2): 135–149.
- Blichfeldt, B. S., J. Chor & N. Ballegaard (2011b): ‚It really depends on whether you are in a relationship’: A study of ‚gay destinations’ from a tourist perspective. *Tourism Today*, 11(1):7-26.
- Blichfeldt, B. S. & K. M. Smed (2012): Multiple identiteter – ferierejsen som identitetskonstruktion (in Danish). *Akademisk Kvarter* 4:14-27.
- Blichfeldt, B. S., J. Chor & N. Ballegaard (2013a): Zoos, sanctuaries and turfts: Enactments and uses of gay spaces during the holidays. *International Journal of Tourism Research*, 15(5):473-483.
- Blichfeldt, B. S., A. Therkelsen, J. Chor & N. Ballegaard (2013b): ‚I am very straight in my gay life’: Approaching an understanding of lesbian tourists’ identity construction. *Journal of Vacation Marketing*, 19(4):317–327.
- Blichfeldt, B. S. (2013c): Vacability and sociability as touristic attractions. *Tourist Studies*, 13(3):235-250.
- Blichfeldt, B. S. & K. Sakacova (2018): Domesticated dogs and doings during the holidays. In *Domestic animals, humans, and leisure: Rights, welfare, and wellbeing*. Young, J. & N. Carr (Eds.). Routledge, pp. 113-127.
- Blichfeldt, B. S. & L. d’Ambrosio (2018): *Homosociality en route*. Unpublished paper presented at the ATLAS Annual Conference: Destination Dynamics. Copenhagen: Aalborg University.
- Clift, S. & S. Forrest (1999): Gay men and tourism: destinations and holiday motivations. *Tourism Management*, 20(4):615–625.
- Clift, S. & S. Forrest (2000): Tourism and the sexual ecology of gay men. In: Clift, S. & S. Carter (Eds.): *Tourism and Sex: Culture, Commerce and Coercion*. London and New York: Pinter, pp. 179–199.
- Cullingford, C. (1995): Children’s Attitudes to Holidays Overseas. *Tourism Management*, 16(2): 121-127.
- Hill, R. P., J. Gaines & R. M. Wilson (2008) Consumer behavior, extended-self, and sacred consumption: An alternative perspective from our animal companions. *Journal of Business Research*, 61(5):553-562.
- Hirschman, E. C. (1994): Consumers and Their Animal Companions. *Journal of Consumer Research*, 20(4):616-632.

- Holbrook, M. B. & A. G. Woodside's (2008): Animal companions, consumption experiences, and the marketing of pets: Transcending boundaries in the animal-human distinction. *Journal of Business Research*, 61(5):377-381.
- Kemp, C.L. (2007): ,Grandparent-grandchild ties': Reflections on continuity a change across three generations. *Journal of Family Issues*, 28(7):855-881.
- Kennedy-Eden, H., and Gretzel, U. (2016): Modern vacations – modern families: new meanings and structures of family vacations. *Annals of Leisure Research*, 19(4).
- Larsen, J. (2008). De-exoticizing tourist travel: everyday life and sociality on the move. *Leisure Studies*, 27(1):21-34.
- Matthews, M. H. (1992): *Making Sense of Place. Children's Understanding of Large-Scale Environments*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf, Barnes & Noble Books.
- Mikkelsen, M. V. & B. S. Blichfeldt (2015): ,We have not seen the kids for hours': The case of family holidays and free-range children. *Annals of Leisure Research*, 18(2): 252–271.
- Mikkelsen, M. V. & B. S. Blichfeldt, (2018): "Grand parenting by the pool". *Young Consumers*, 19(2): 127-140.
- Nickerson, N. & C. Jurowski (2001): The Influence of Children on Vacation Travel Patterns. *Journal of Vacation Marketing*, 7(1): 19-30.
- Obrador, P. (2012): The place of the family in tourism research: domesticity and thick sociality by the Pool. *Annals of Tourism Research*, 39(1): 401-420.
- Sanders, C. R. & E. Hirschman (1996): Involvement with Animals as Consumer Experience. *Society and Animals*, 4(2): 111-119
- Schänzel, H. (2010): Whole-family research: towards a methodology in tourism for encompassing generation, gender, and group dynamic perspectives. *Tourism Analysis*, 15(5): 555-569.
- Schänzel, H. and Carr, N. (2016): Introduction: special issue on children, families and leisure – part Three. *Annals of Leisure Research*, 18(3): doi: 10.1080/11745398.2016.1201241.
- Voith, V. (1986): Animal Behavior Problems: An Overview. In A. Katcher & A. M. Beck (Eds.): *New Perspectives in Our Lives with Companion Animals*, pp. 181-186. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.